

อภิหน้าที่ทางภาษาด้านการปฏิสัมพันธ์ในการประกอบสร้างอุดมการณ์ “ไม่มีบุตร” ในสื่อหลากหลายรูปแบบออนไลน์ของไทย¹

Interactive Metafunctions in the Construction of “Childfree” Ideology in Thai Online Multimodal Media

สมประสงค์ แสงอินทร์^{2*} และอรัทัย ชินอักรพงษ์³

Somprasong Saeng-in^{4*} and Orathai Chinakrapong⁵

(Received: 15 May 2025; Revised: 7 August 2025; Accepted: 3 September 2025)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อภิหน้าที่ด้านการปฏิสัมพันธ์ที่ใช้ประกอบสร้างอุดมการณ์ไม่มีบุตร และวิเคราะห์อุดมการณ์ “ไม่มีบุตร” ในสื่อหลากหลายรูปแบบออนไลน์ของไทยซึ่งเป็นไฟล์ภาพนิ่งที่มีทั้งรูปภาพและข้อความประกอบเข้าด้วยกัน จำนวน 200 ไฟล์ โดยใช้ทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ แนวการรับรู้ทางสังคม ร่วมกับทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์สื่อหลากหลายรูปแบบแนวสัณยวิทยาสังคม และวิเคราะห์อุดมการณ์ตามแนวทางของฟาน ไคก์ ผู้วิจัยเลือกนำเสนอผลการวิเคราะห์เฉพาะอภิหน้าที่ด้านการปฏิสัมพันธ์ของภาษาประเภทข้อความ พบว่าทั้งมาลาและทัศนภาวะมีผลต่อการประกอบสร้างอุดมการณ์ไม่มีบุตรในเชิงโครงสร้างของอุดมการณ์ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ คุณสมบัติของสมาชิก กิจกรรม คุณค่าและบรรทัดฐาน ทรัพยากรที่จำเป็น ตำแหน่ง และเป้าหมายของกลุ่ม และอุดมการณ์ไม่มีบุตรประกอบด้วย 9 ชุดความคิด ได้แก่ ความมั่นคงของรัฐ บทบาททางเพศ ความเป็นบิดา-มารดา บุตร การสมรสและการสร้างครอบครัว ความสัมพันธ์ทางเพศ สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม บุญกรรม และความชรา ชุดความคิดเหล่านี้สอดคล้องกับอุดมการณ์การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมกับวัฒนธรรม ได้แก่ อุดมการณ์ประชาธิปไตย อุดมการณ์ทุนนิยม อุดมการณ์ศาสนาพุทธ อุดมการณ์เสรีนิยม อุดมการณ์สตรีนิยม อุดมการณ์อนุรักษ์นิยม และอุดมการณ์แนวคิดหลังสมัยใหม่

คำสำคัญ: สภาวะการมีบุตร, อุดมการณ์ไม่มีบุตร, สัณยวิทยาสังคม, วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์สื่อหลากหลายรูปแบบ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “กลวิธีทางภาษาและสัญลักษณ์ในการประกอบสร้างอุดมการณ์ ‘สภาวะการมีบุตร’ ในสื่อหลากหลายรูปแบบออนไลน์ของไทย” ในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

² นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

³ ดร., อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาลัยนเรศวร

⁴ Ph.D. Student, Doctor of Philosophy Program in Linguistics, Faculty of Humanities, Naresuan University

⁵ Dr., Lecturer at the Department of Linguistics, Folklore, Philosophy and Religion, Faculty of Humanities, Naresuan University

* Corresponding author, E-mail: somprasongkrab@gmail.com

Abstract

This research aims to analyze the Interpersonal Metafunctions in the construction of the “childfree” ideology and to examine the “childfree” ideology in various forms of Thai online multimodal media, consisting of 200 image files that combine both images and accompanying text. The study applies Critical Discourse Analysis (CDA) using the Social Cognition approach, in conjunction with Multimodal Critical Discourse Analysis from the perspective of Social Semiotics, and analyzes ideology following Teun A. van Dijk’s framework. The researcher focuses on presenting the analysis of the Interpersonal Metafunction specifically in textual language revealing that both mood and modality in multimodal media contribute to the structural construction of the childfree ideology in 6 aspects: membership’s characteristics, activities, values and norms, necessary resources, group positioning, and groups’ goals. The childfree ideology comprises 9 sets of beliefs regarding state security, gender roles, parenthood, children, marriage and family formation, sexual relationships, society and environment, karma and merit, and aging. These beliefs align with Political Ideology, Economic Ideology, and Social and Culture Ideology such as Democracy, Capitalism, Buddhism, Liberalism, Feminism, Conservatism, and Postmodernism.

Keywords: Fertility status, Childfree ideology, Social semiotics, Multimodal critical discourse analysis

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อัตราการเจริญพันธุ์ที่ลดต่ำกว่าระดับทดแทนเป็นวิกฤตการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นทั่วโลก (GBD 2021 Fertility and Forecasting Collaborators, 2024) ปัญหานี้ส่งผลให้ขาดแคลนประชากรที่จะมาพัฒนาประเทศในทุกด้าน (Academic Staff of Sasin Graduate Institute of Business Administration, 2022) การเจริญพันธุ์กลายเป็นปัญหาระดับชาติ ไม่ใช่แค่เพียงเรื่องของคู่รัก คู่สมรส หรือเป็นปัญหภายในครอบครัวอีกต่อไป แต่ขยายมิติไปสู่พื้นที่ความรับผิดชอบของรัฐที่จะต้องเข้ามาจัดการผ่านยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชน

ขณะที่รัฐพยายามโน้มน้าวให้คนไทยมีบุตรเพื่อความมั่นคงของชาติ ด้วยการดำเนินการโครงการตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอนามัยเจริญพันธุ์แห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560-2569) ใช้ชื่อโครงการว่า “โครงการส่งเสริมสาวไทยแก้มแดงมีบุตรเพื่อชาติ ด้วยวิตามินแสนวิเศษ” หรือ “โครงการสาวไทยแก้มแดง” โดยชูคำขวัญว่า “มีลูกเพื่อชาติ” (bangkokbiznews, n.d., as cite in ThaiHealth Official, 2017) ประชาชนบางส่วนกลับไม่สนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังอุดมการณ์ “มีลูกเพื่อชาติ” ยังนำมาสู่การตั้งคำถามว่าคนไทยอยากจะมีบุตรเพื่อประเทศชาติจริงหรือ (Kittichatphornphat, 2017; Kanchanachittra, 2018)

ผู้วิจัยพิจารณาว่า การทำความเข้าใจประเด็นซับซ้อนเกี่ยวกับปัญหานี้ ควรเริ่มต้นที่การทำความเข้าใจการรับรู้ความหมายและอุดมการณ์เกี่ยวกับการมีบุตรของคนในสังคมยุคใหม่ โดยเฉพาะการสื่อสาร

ทางอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารที่ผู้คนยุคปัจจุบันนิยมใช้สื่อสาร จึงสะท้อนความคิดของผู้คนในยุคปัจจุบันได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการสื่อสารออนไลน์ด้วยไฟล์ภาพที่มีทั้งภาพและข้อความประกอบกัน นอกจากจะมีภาพเป็นจุดสนใจ กระตุ้นให้เกิดการส่งต่อ (Saeng-in, 2023) เนื้อหาที่ปรากฏผ่านทั้งสัญลักษณ์ประเภทภาพและข้อความยังแฝงการครอบงำอุดมการณ์บางอย่างไว้ด้วย (Saeng-in, 2023; Jewitt & Oyama, 2001) ซึ่งทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์สื่อหลากหลายรูปแบบแนวสัญลักษณ์วิทยาสังคมสามารถเผยให้เห็นการครอบงำนั้นได้ด้วยการวิเคราะห์อภินิทัศน์ทางภาษาของสัญญาณเหล่านั้น

ผู้วิจัยเลือกนำเสนอผลการวิเคราะห์ในบทความเฉพาะการวิเคราะห์ภาษาที่เป็นข้อความ เนื่องจากเป็นส่วนที่แสดงผลการวิเคราะห์ในรูปแบบสถิติอย่างชัดเจน อีกทั้งเลือกนำเสนอเฉพาะประเด็นอภินิทัศน์ด้านการปฏิสัมพันธ์ เนื่องจากอภินิทัศน์นี้แสดงการเชื่อมต่อความคิดของผู้ส่งสารส่งต่อมายังผู้รับสาร จึงทำให้เห็นรูปแบบการสื่อสารที่สนับสนุนให้คนในสังคมไม่ยอมถ่มมูตร นอกจากนี้ยังช่วยเผยให้เห็นความคิดที่ซ่อนเร้นในเนื้อหาของสาร บทความนี้จึงมีส่วนสำคัญในการเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับสภาวะการมีมูตรให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วิเคราะห์อภินิทัศน์ทางภาษาด้านการปฏิสัมพันธ์ที่ใช้ประกอบสร้างอุดมการณ์ “ไม่มีมูตร” ในสื่อหลากหลายรูปแบบออนไลน์ของไทยที่มีเนื้อหาไม่สนับสนุนหรือปฏิเสธการมีมูตร
2. วิเคราะห์อุดมการณ์ “ไม่มีมูตร” ในสื่อหลากหลายรูปแบบออนไลน์ของไทยที่มีเนื้อหาไม่สนับสนุนหรือปฏิเสธการมีมูตร

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นสื่อประเภทไฟล์ภาพนิ่งสกุล JPG PNG และ WEP ที่ปรากฏข้อความแสดงถึงความไม่ต้องการมีมูตร ไม่สนับสนุนการมีมูตร หรือนำเสนอหรือสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการไม่มีมูตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งข้อมูล ให้ความรู้ โฆษณา ประชาสัมพันธ์ สร้างความบันเทิง หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการไม่มีมูตร จำนวน 200 ไฟล์ภาพ⁶ จากแหล่งข้อมูลคือเว็บไซต์กูเกิล (www.google.com) เนื่องจากเป็นเครื่องมือสืบค้นข้อมูลอินเทอร์เน็ตที่มีฟังก์ชันการแสดงผลการสืบค้นด้วยภาพ และเป็นเครื่องมือสืบค้นที่คนไทยนิยมใช้มากที่สุดตามการจัดอันดับเมื่อ พ.ศ. 2568 (Similarweb, 2025) โดยใช้คำสืบค้น 6 คำ

⁶ เนื่องจากวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัยกำหนดขนาดข้อมูลไฟล์ภาพนิ่งเกี่ยวกับสภาวะการมีมูตรด้วยตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเนะ (Taro Yamane) โดยกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้อยู่ที่ 0.5 พบว่ามีขนาดข้อมูลอยู่ที่จำนวน 400 ภาพ ประกอบด้วยไฟล์ภาพอุดมการณ์มีมูตร 200 ภาพ และอุดมการณ์ไม่มีมูตร 200 ภาพ

ได้แก่ “ภาวะมีบุตรยาก” “ปัญหาการมีลูก” “มีลูกยาก” “อยากมีลูก” “ไม่อยากมีลูก” และ “คำคมการมีลูก” และหากเป็นภาพที่มีสัญลักษณ์ประเภทภาพหรือข้อความอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว หรือมีข้อมูลทั้ง สันับสนุนและไม่สนับสนุนการมีบุตร ผู้วิจัยจะไม่นำมาใช้วิเคราะห์ เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนธันวาคม 2567 ถึง เดือนมกราคม 2568

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 วิเคราะห์อภิพินาที่ด้านการปฏิสัมพันธ์ (Interpersonal Metafunction) ตามทฤษฎีสัญวิทยา สังคม (Social Semiotics) ซึ่งใช้วิธีการวิเคราะห์มาลาและทัศนภาวะตามทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้างเชิง ระบบและหน้าที่ (Kress & Van Leeuwen, 2006)

2.2 นำผลการวิเคราะห์อภิพินาที่ด้านการปฏิสัมพันธ์ที่พบมาวิเคราะห์อุดมการณ์ โดยอาศัยแนวคิด เรื่องโครงสร้างของอุดมการณ์ (Van Dijk, 2000) เป็นหลักร่วมกับแนวคิดกรอบจัตุรัสทางความคิด (Ideological Square) (Van Dijk, 2000; Sresunt, 2018)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis)

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีวิเคราะห์ตามแนวการรับรู้ทางสังคม (Socio-Cognitive Approach) ของฟาน ไคก์ (Van Dijk, 2009; Van Dijk, 2012) ซึ่งมีแนวทางการพิจารณา 3 ส่วนเชื่อมโยงกัน เรียกว่าสามเหลี่ยม ความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรม ปริชาณ และสังคม (The Discourse-Cognition-Society Triangle) (Panpothong, 2022) กรอบแนวคิดนี้แสดงให้เห็นกระบวนการคิดของคนในสังคมที่ทั้งประกอบสร้างและ เข้าใจความหมายของวาทกรรม ซึ่งทั้งสองกระบวนการล้วนส่งผลต่อสังคม

2. วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์สื่อหลากหลายรูปแบบแนวสัญวิทยาสังคม

กรอบการวิเคราะห์ของทฤษฎีสัญวิทยาสังคมอาศัยการวิเคราะห์อภิพินาที่ (Metafunctions) 3 ระดับให้เห็นระบบหน้าที่ในการสร้างความหมายของภาษา ได้แก่ อภิพินาที่ด้านการถ่ายทอดความคิด (Ideational Metafunction) อภิพินาที่ด้านการปฏิสัมพันธ์ (Interpersonal Metafunction) อภิพินาที่ด้านการ เรียบเรียงความ (Textual Metafunction) (Kress & Van Leeuwen, 2006; Harrison, 2003; Punkasirikul, 2018; Sresunt, 2018) ในบทความนี้เลือกนำเสนอเฉพาะอภิพินาที่ด้านการปฏิสัมพันธ์ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ 2 ส่วน ได้แก่ มาลาและทัศนภาวะของข้อความที่สื่อสาร

มาลา (Mood) หมายถึง ประเภททางไวยากรณ์ที่แสดงเจตนาในการสื่อสาร มี 3 ประเภท ได้แก่ การบอก (Declarative) การถาม (Interrogative) และการสั่ง (Imperative) (Halliday & Matthiessen, 2014) ส่วนทัศนภาวะหรือความสมจริง แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ 4 ลักษณะย่อย ได้แก่ กลุ่มแสดงความแน่นอน (Modalization) แบ่งเป็นลักษณะเป็นไปได้ (Probability) วิเคราะห์จากคำแสดงความแน่นอน เช่น อาจ จริง ฯลฯ

และลักษณะความสม่ำเสมอ (Usuality) วิเคราะห์จากคำแสดงความถี่ เช่น เป็นปกติ ตลอด บ่อย เสมอ บางครั้ง บางที และกลุ่มแสดงการปรับแต่ง (Modulation) แบ่งเป็นลักษณะความจำเป็น (Obligation) วิเคราะห์จากคำแสดงความจำเป็น เช่น ต้อง ควร สำคัญ จำเป็น อย่างยิ่ง ร่วมกับการวิเคราะห์ประเด็นหลักของเนื้อหาหรือหัวข้อเรื่องร่วมด้วย เนื่องจากแสดงถึงการจงใจเลือกมานำเสนอ (Thaiubun, 2009) ซึ่งบ่งชี้ถึงความสำคัญเช่นกัน และลักษณะความสมัครใจ (Inclination) วิเคราะห์จากคำแสดงทัศนคติ เช่น สามารถ ชอบ อยาก ต้องการ ตั้งใจ เกลียด (Yang, 2021; Halliday & Matthiessen, 2014)

เครส และฟาน ลูเวน (Kress & Van Leeuwen, 2006) อธิบายเพิ่มเติมว่าการวิเคราะห์นั้นต้องพิจารณาระดับทัศนภาวะ (Degree of Modality) ว่ามีระดับสูง ปานกลาง หรือต่ำ และชนิดของความสมจริง (Kind of Modality) ได้แก่ เป็นการอธิบายความคิดเห็นส่วนตัวหรือมีมุมมองแบบอัตวิสัย (Subjective) หรือเป็นการอธิบายตามเหตุการณ์จริงหรือมีมุมมองแบบวัตถุวิสัย (Objective) รวมด้วย และเนื่องจากทัศนภาวะทั้ง 4 ลักษณะย่อย มีความสัมพันธ์กับกาล (Tense) และการณ์ลักษณะ (Aspect) ในข้อความเดียวจึงอาจปรากฏทัศนภาวะทั้งที่เห็นชัดจากรูปคำและที่แฝงอยู่ในส่วนอื่นของประโยคได้ (Wongwattana, 2022)

3. อุดมการณ์

ฟาน ไคก์ (Van Dijk, 2000) อธิบายว่าอุดมการณ์คือแบบแผนการคิดของกลุ่มทางสังคม โดยกลุ่มจะเลือกบรรทัดฐานหรือค่านิยมของสังคมหรือวัฒนธรรมจากจุดยืนหรือตำแหน่งของกลุ่มตน และต้องสัมพันธ์กับเป้าหมายและความสนใจของกลุ่มตน อุดมการณ์จึงมีโครงสร้างที่ต้องพิจารณา (Van Dijk, 2000) ได้แก่ การเป็นสมาชิก (Membership) กิจกรรม (Activities) เป้าหมาย (Goals) คุณค่ากับบรรทัดฐาน (Values and Norms) ตำแหน่งกับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม (Positions and Group Relations) และทรัพยากร (Resources) นอกจากนี้ฟาน ไคก์ยังแสดงให้เห็นว่าในวาทกรรมมีลักษณะความคิดพื้นฐานเชิงอุดมการณ์ซึ่งควบคุมการผลิตสร้างคำพูดและข้อความ ความคิดเหล่านี้มี 4 ด้าน เรียกว่าจัตุรัสทางความคิด (Ideological Square) ได้แก่ เน้นสิ่งที่เราเป็นบวกเกี่ยวกับเรา เน้นสิ่งที่เราเป็นลบเกี่ยวกับเรา หลีกเลี่ยงสิ่งที่เราเป็นลบเกี่ยวกับเรา และหลีกเลี่ยงสิ่งที่เราเป็นบวกเกี่ยวกับเรา (Van Dijk, 2000; Sresunt, 2018)

4. การศึกษาเกี่ยวกับวาทกรรมการไม่มีบุตร

การศึกษาในระดับสากล พบว่าการปัญหาจากการไม่มีบุตรเริ่มตั้งแต่การตัดสินใจ คือไม่สมัครใจหรือสมัครใจที่จะไม่มีบุตร (Jones, 2019) กลุ่มไม่มีบุตรโดยไม่สมัครใจมีแนวโน้มที่จะได้รับความยอมรับจากสังคมมากกว่ากลุ่มที่สมัครใจ เนื่องจากเลือกที่จะไม่ปฏิบัติตามขนบทางวัฒนธรรมหรือข้อกำหนดทางศาสนาที่ส่งเสริมการมีบุตรและเลือกที่จะไม่เป็นพ่อแม่ (Hintz & Tucker, 2023) แม้การไม่มีบุตรฟังดูมีเพียงปัญหาแต่ถึงกระนั้นมันงานวิจัยที่แสดงด้านดีของการไม่มีบุตรเช่นกัน อาทิ มีส่วนช่วยให้คู่รักเห็นคุณค่าของกันและกัน (Utamidewi et al., 2022) นอกจากนี้ยังพบว่า การศึกษาเกี่ยวกับการไม่มีบุตรยังมุ่งไปที่คนผิวขาว คนรวย

ผู้มีร่างกายสมบุรณ์ บุคคลไม่ข้ามเพศ (Cisgender) และเพศชายเป็นหลัก (Hintz & Tucker, 2023) สัมพันธ์กับการศึกษาในกลุ่มผู้มีปัญหาทางการเจริญพันธุ์ ที่พบว่ามุ่งเน้นศึกษาเฉพาะผู้หญิง (Evans, 2016) แต่ละเลยการศึกษาในกลุ่มคนชายขอบ (Fledderjohann & Barnes, 2018) และผู้มีความหลากหลายทางเพศ (Narrod, 2020)

สำหรับในประเทศไทย การศึกษาพฤติกรรมหรืออุดมการณ์เกี่ยวกับการไม่มีบุตรยังไม่ปรากฏชัดเจนโดยตรง ส่วนใหญ่มุ่งไปที่การสำรวจผู้มีบุตรยากในเชิงประชากรศาสตร์หรือการศึกษาความคิดความรู้สึกที่มีต่อภาวะการมีบุตรยาก อย่างไรก็ตาม งานของวราวรรณ์ ศรีพล และงามลมัย ผิวเหลือง (Sripon & Pilueang, 2024) พบว่าความคาดหวังในการมีบุตรสัมพันธ์กับความเครียดทั้งด้านสังคม ด้านความความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ด้านปฏิเสธการดำเนินชีวิตที่ไม่มีบุตร ด้านความต้องการเป็นบิดา-มารดา และด้านความสัมพันธ์ทางเพศ เมื่ออุดมการณ์มีลักษณะของความคิดหรือจุดยืนของสมาชิกในกลุ่มซึ่งสะท้อนการรับรู้ตำแหน่งของพวกตนในสังคม (Van Dijk, 2000) ผู้วิจัยจึงสามารถนำปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบเหล่านี้ไปใช้เป็นแนวทางอธิบายเชื่อมโยงกับชุดความคิดที่ประกอบสร้างอุดมการณ์ไม่มีบุตรได้

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ อภินิหารที่ด้านการปฏิสัมพันธ์ และความสัมพันธ์ระหว่างอภินิหารที่ด้านการปฏิสัมพันธ์กับอุดมการณ์ สรุปได้ดังนี้

1. อภินิหารที่ด้านการปฏิสัมพันธ์

วิเคราะห์ส่วนแสดงมาลาและส่วนแสดงทัศนภาวะ สรุปได้ดังนี้

1.1 มาลา ผลการวิเคราะห์ทั้งหมดสรุปได้ตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์อภินิหารที่ด้านการปฏิสัมพันธ์ จำแนกตามมาลา

ที่	มาลา	จำนวน (ข้อความ)	ร้อยละ
1	การบอก	171	70.37
1.1	บอกสาเหตุที่ไม่มีบุตร	55	22.63
1.2	บอกผลกระทบของการไม่มีบุตร	28	11.52
1.3	บอกว่าคู่รัก ผู้คน หรือสังคมไม่ยอมรับหรือไม่มีบุตร	24	9.88
1.4	บอกเทรนด์ กระแสนิยมไม่มีบุตร	17	7.00
1.5	บอกผลกระทบของการมีบุตร	11	4.53
1.6	บอกสถานการณ์การเกิดต่ำ สถิติผู้ไม่มีบุตร	9	3.70
1.7	บอกวิธีที่รัฐแก้ปัญหาไม่มีบุตร	6	2.47
1.8	บอกผลกระทบของการมีกับไม่มีบุตร	6	2.47
1.9	บอกการเตรียมตัวเมื่อไม่มีบุตร	4	1.65
1.10	บอกการเตรียมตัวเมื่อมีบุตร	3	1.23

ที่	มาลา	จำนวน (ข้อความ)	ร้อยละ
	1.11 บอกว่าคู่รัก ผู้คน หรือสังคมไม่ยอมมีบุตรเพิ่ม	2	0.82
	1.12 บอกสาเหตุที่มีบุตร	1	0.41
	1.13 บอกสาเหตุที่มีและไม่มีบุตร	1	0.41
	1.14 บอกสถานการณ์การเกิดต่ำ สถิติผู้ไม่ยอมมีบุตรเพิ่ม	1	0.41
	1.15 บอกสถิติโสดและอยากแต่งงาน	1	0.41
	1.16 บอกการเตรียมตัวเมื่ออยากเลี้ยงสัตว์	1	0.41
	1.17 สอนแปลภาษาอังกฤษ	1	0.41
2	การถาม	59	24.28
	2.1 ถามสาเหตุที่ไม่มีบุตร	23	9.47
	2.2 ถามถึงผลกระทบของการไม่มีบุตร	7	2.88
	2.3 ถามว่าคู่รัก ผู้คน หรือสังคมไม่ยอมมีบุตรจริงหรือไม่	6	2.47
	2.4 ถามการเตรียมตัวเมื่อไม่มีบุตร	5	2.06
	2.5 ถามควรจะมีบุตรหรือไม่	4	1.65
	2.6 ถามการเตรียมตัวเมื่อมีบุตร	4	1.65
	2.7 ถามรัฐจะแก้ปัญหาไม่มีบุตรอย่างไร	2	0.82
	2.8 ถามสถานการณ์การเกิดต่ำ สถิติผู้ไม่มีบุตรเป็นอย่างไร	2	0.82
	2.9 ถามผลกระทบของการมีบุตร	2	0.82
	2.10 ถามผลกระทบของการมีกับไม่มีบุตร	1	0.41
	2.11 ถามสาเหตุที่ไม่พร้อมแต่กลับมีบุตร	1	0.41
	2.12 ถามจะบอกผู้อื่นอย่างไรว่ามีบุตร	1	0.41
	2.13 ถามทำไมนิยมเลี้ยงสัตว์แทนการมีบุตร	1	0.41
3	การสั่ง	13	5.35
	3.1 ห้ามมีบุตรถ้าไม่พร้อม	5	2.06
	3.2 สั่งให้เตรียมความพร้อมเมื่อไม่มีบุตร	4	1.65
	3.3 ขอเป็นโสด ขอไม่มีบุตร	2	0.82
	3.4 ออกคำสั่งแก้ปัญหา	1	0.41
	3.5 สั่งให้เตรียมความพร้อมหากต้องการมีบุตร	1	0.41
รวม		243	100.00

1.2 ทักษภาวะ อธิบายผลการวิเคราะห์ที่ทักษะแต่ละลักษณะได้ดังนี้

1.2.1 ทักษภาวะความเป็นไปได้ ผลการวิเคราะห์ทั้งหมดสรุปได้ตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ที่ทักษะภาวะความเป็นไปได้

ที่	ทักษะภาวะความเป็นไปได้	จำนวน (ข้อความ)	ร้อยละ
1	ระดับสูง	71	32.57
1.1	บอกนิสัย สภาพ ความต้องการของตนเองในปัจจุบัน	23	10.55
1.2	สำรวจ อธิบายกระแสนิยมไม่มีบุตรและลักษณะครอบครัวของคนรุ่นใหม่	14	6.42
1.3	สำรวจสาเหตุ สถานการณ์ครอบครัว การไม่มีบุตรของไทย	12	5.50
1.4	สำรวจสาเหตุ สถานการณ์การไม่มีบุตรของต่างประเทศ	6	2.75
1.5	สำรวจ บอกสภาพแวดล้อม สังคมที่เลวร้าย โลกออนไลน์	4	1.83
1.6	แนะนำนักแสดงผู้ไม่มีบุตร	3	1.38
1.7	สำรวจ อธิบายกระแสนิยมไม่มีบุตรส่งผลต่อตลาดสินค้า	3	1.38
1.8	การวิจารณ์นโยบาย การสนับสนุนของรัฐ	3	1.38
1.9	เปรียบเทียบโอกาสในชีวิตระหว่างชายกับหญิงที่ไม่มีบุตร	1	0.46
1.10	รายงานเหตุการณ์การพยายามฆ่าตัวตาย	1	0.46
1.11	การให้ความรู้ (เศรษฐศาสตร์) ที่สนับสนุนการไม่มีบุตร	1	0.46
2	ระดับปานกลาง	59	27.06
2.1	อธิบายสาเหตุ ลักษณะการไม่มีบุตรของคนรุ่นใหม่ คนไทย	25	11.47
2.2	บอกนิสัย สภาพ ความต้องการของตนเองในอนาคต	22	10.09
2.3	อธิบายการวางแผนชีวิต จัดการเวลา จัดการบั้นปลาย	5	2.29
2.4	วิจารณ์นโยบาย การสนับสนุนของรัฐ	3	1.38
2.5	บอกข้อดีของการไม่มีบุตร	2	0.92
2.6	บอกสาเหตุ สถานการณ์การไม่มีบุตรของต่างประเทศ	1	0.46
2.7	อธิบายว่าครอบครัวมีปัญหา ทำให้ขาดความอบอุ่นยิ่งกว่า	1	0.46
3	ระดับต่ำ	31	14.22
3.1	วิจารณ์รัฐหรือนโยบายรัฐมีปัญหาหรือส่งผลให้ไม่อยากมีบุตร	5	2.29
3.2	บอกว่าคนไม่มีบุตรมีบุญ ไม่มีกรรม	5	2.29
3.3	เตือนหรือห้ามคนอื่นถ้าไม่พร้อม อย่ามีบุตร	5	2.29
3.4	บอกนิสัย บุคลิก ความต้องการของคนยุคใหม่	4	1.83
3.5	เปรียบเทียบโอกาสในชีวิตระหว่างชายกับหญิงที่ไม่มีบุตร	3	1.38
3.6	กล่าวสภาพแวดล้อม สังคมที่เลวร้ายในอนาคต	2	0.92
3.7	บอกความรู้สึกเหนื่อย เครียด ถ้าจะมีบุตร	2	0.92
3.8	กลัวไม่มีใครดูแลตอนแก่	2	0.92
3.9	คนรอบข้างขอให้ไม่มีบุตร	1	0.46
3.10	สอนแปลภาษาอังกฤษ	1	0.46

ที่	ทัศนภาวะความเป็นไปได้	จำนวน (ข้อความ)	ร้อยละ
	3.11 บอกมีบุตรแล้วยากจน	1	0.46
4	ระดับความเป็นไปได้ไม่ชัดเจน (ถามถึงความเป็นไปได้)	57	26.15
	4.1 ถามทำไมไม่มีบุตร คนไทยไม่ยอมามีบุตรจริงหรือ	20	9.17
	4.2 ถามเรื่องเงิน ค่าใช้จ่าย เลี้ยงดูบุตรแพงจริงไหม แคลไหน	6	2.75
	4.3 ถามการดูแลตนเองเมื่ออยู่คนเดียวหรือในบ้านปลายชีวิต	5	2.29
	4.4 ถามสภาพแวดล้อมและสังคมที่เลวร้ายทำให้ไม่มีบุตรจริงไหม	4	1.83
	4.5 ถามนำส่งสารใหม่ ผิดไหม หรือจะเสียใจไหมถ้าไม่มีบุตร	3	1.38
	4.6 ถามทำไมการไม่มีบุตรทำให้ตลาดสินค้าบางอย่างเติบโต	2	0.92
	4.7 ถามคนไม่มีบุตร มีบุญ-บาป มีกรรมจริงไหม	2	0.92
	4.8 ถามการมีบุตรทำให้ครอบครัวสมบูรณ์จริงไหม ทำไมเหงา	2	0.92
	4.9 ถามกระแสนิยมไม่มีบุตรของคนรุ่นใหม่เป็นแบบใด จริงไหม	2	0.92
	4.10 ถามผู้หญิงอยากเป็นแม่ อยากมีบุตร อยากแต่งงานอยู่ไหม	2	0.92
	4.11 ถามรัฐจะจัดการหรือแก้ปัญหาการไม่มีบุตรอย่างไร	2	0.92
	4.12 ถามแต่งงานแล้วไม่มีบุตร ชีวิตจะเป็นอย่างไร	1	0.46
	4.13 ถามคู่รักของคุณเป็นใหม่ รักเด็ก แต่ไม่ยอมามีบุตร	1	0.46
	4.14 ถามค่านิยมคนรุ่นเก่าชอบมีบุตรเพราะคิดแต่จะพึ่งพาคนอื่นใช่หรือไม่	1	0.46
	4.15 ถามต้องบอกพ่อแม่เรื่องไม่มีหลานใช่หรือไม่	1	0.46
	4.16 ถามการคุมกำเนิดแบบไหนดี	1	0.46
	4.17 ถามทำไมนิยมเลี้ยงสัตว์	1	0.46
	4.18 ถามควรเลือกทำเพื่อความสุขตนเองหรือคนรัก	1	0.46
รวม		218	100.00

1.2.2 ทัศนภาวะความสม่ำเสมอ ผลการวิเคราะห์ทั้งหมดสรุปได้ตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทัศนภาวะความสม่ำเสมอ

ที่	ทัศนภาวะความสม่ำเสมอ	จำนวน (ข้อความ)	ร้อยละ
1	ระดับสูง	21	55.26
	1.1 การปรึกษา พูดคุยกับพ่อแม่ พี่คนรอบข้าง	5	13.16
	1.2 ตลาดสินค้าเติบโตต่อเนื่อง	4	10.53
	1.3 ทำทุกอย่างเพื่อบุตร	2	5.26
	1.4 ซักกังวล กลัวไปหมดทุกอย่าง	1	2.63
	1.5 อัตราการตายสูง (กว่าการเกิด)	1	2.63
	1.6 ผู้หญิงมีต้นทุนจากการมีบุตรสูงกว่าชาย	1	2.63
	1.7 หลายคนเจอความทุกข์เรื่องบุตร	1	2.63
	1.8 หลายคนไม่มีบุตรก็มีความสุข	1	2.63

ที่	ทัศนภาวะความสม่ำเสมอ	จำนวน (ข้อความ)	ร้อยละ
	1.9 คนมีบุญส่วนใหญ่ไม่มีบุตรหรือมีบุตรยาก	1	2.63
	1.10 ครอบครัวแบบสามรุ่น ชำรุด หรืออยู่คนเดียว	1	2.63
	1.11 สามสิบยังไม่แต่งงาน ยังไม่ยอมมีบุตร	1	2.63
	1.12 คนส่วนใหญ่ไม่ยอมให้บุตรลำบาก	1	2.63
	1.13 ทำทุกอย่างเพื่อให้มีบุตร	1	2.63
2	ระดับปานกลาง	4	10.53
	2.1 บางคนอยากแต่งงาน แต่ไม่ยอมมีบุตร	1	2.63
	2.2 บางคนไม่ยอมแต่งงาน แต่อยากมีบุตร	1	2.63
	2.3 บางคนมีบุตรที่เลี้ยงง่าย	1	2.63
	2.4 บางคนมีบุตรแล้วเลิกรา	1	2.63
3	ระดับต่ำ	13	34.21
	3.1 การเกิด	6	15.79
	3.2 การมี	3	7.89
	3.3 การแต่งงาน	2	5.26
	3.4 การทำในสิ่งที่อยากทำ	1	2.63
	3.5 ครอบครัวแบบพ่อแม่ลูก	1	2.63
รวม		38	100.00

1.2.3 ทัศนภาวะความจำเป็น ผลการวิเคราะห์ทั้งหมดสรุปได้ตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ทัศนภาวะความจำเป็น

ที่	ทัศนภาวะความจำเป็น	จำนวน (ข้อความ)	ร้อยละ
1	ระดับสูง	190	79.83
	1.1 ภาระหนี้สิน ค่าใช้จ่าย ความจน	28	11.76
	1.2 การวางแผนชีวิตยามฉุกเฉิน อยู่คนเดียว ยามแก่	19	7.98
	1.3 ทรัพย์สินสมบัติ รายได้ การลงทุน ความร่ำรวย	16	6.72
	1.4 การเลี้ยงบุตรที่ดี คุณภาพการศึกษา คุณภาพชีวิตบุตร	14	5.88
	1.5 นโยบายรัฐ สวัสดิการที่สนับสนุน	12	5.04
	1.6 ชีวิตรักที่ดี ความสัมพันธ์ที่มั่นคง ความสมบูรณ์ของครอบครัว	11	4.62
	1.7 ปัญหาสภาพแวดล้อมและสังคม วุ่นวาย โหดร้าย โกรธแค้น	11	4.62
	1.8 การใช้ชีวิตตามใจ การเติมเต็มความต้องการของตนเอง	9	3.78
	1.9 สุข ทุกข์	8	3.36
	1.10 การทำงาน การมีงานทำ	8	3.36
	1.11 สถานะโสด	7	2.94
	1.12 เจริญ บุญ บาป ภพชาติ	7	2.94
	1.13 ความคิดการตัดสินใจของคู่รักไปในทิศทางเดียวกัน	7	2.94

ที่	ทัศนภาวะความจำเป็น	จำนวน (ข้อความ)	ร้อยละ
	1.14 การปรึกษาหรือฟังคนรอบข้าง	6	2.52
	1.15 เลี่ยงหลวน	4	1.68
	1.16 อายุที่เพิ่มขึ้น อายุเกิน	3	1.26
	1.17 ทัศนภาวะความเป็นผู้ใหญ่ ความเป็นพ่อแม่	3	1.26
	1.18 สัตว์เลี้ยง	3	1.26
	1.19 กระแสนิยมหรือเทรนด์การใช้ชีวิตของคนยุคใหม่	2	0.84
	1.20 การคุมกำเนิด	2	0.84
	1.21 การดูแลพ่อแม่	1	0.42
	1.22 ปัญหาสุขภาพ	1	0.42
	1.23 ความรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์	1	0.42
	1.24 การมีบุตร (ความคิดคนรุ่นเก่า)	1	0.42
	1.25 การมีด้วยวิถีธรรมชาติ	1	0.42
	1.26 สถานะมือที่สาม	1	0.42
	1.27 สวย	1	0.42
	1.28 คนรัก	1	0.42
	1.29 บ่มในอดีต	1	0.42
	1.30 สิ่งศักดิ์สิทธิ์	1	0.42
2	ระดับปานกลาง	24	10.08
	2.1 การมีบุตร	13	5.46
	2.2 การแต่งงาน	5	2.10
	2.3 คนรัก	2	0.84
	2.4 ขอลูกภาระเด็ก	1	0.42
	2.5 สถานะโสด	1	0.42
	2.6 ของใช้รักโลก	1	0.42
	2.7 นโยบายรัฐ สวัสดิการที่สนับสนุน	1	0.42
3	ระดับต่ำ	24	10.08
	3.1 การมีบุตร	14	5.88
	3.2 การแต่งงาน	4	1.68
	3.3 ความเป็นพ่อแม่	3	1.26
	3.4 การกดดันตัวเอง	1	0.42
	3.5 ความต้องการของผู้อื่น	1	0.42
	3.6 คนรัก	1	0.42
รวม		238	100.00

1.2.4 ทศณภาวะความสมัครใจ ผลการวิเคราะห์ทั้งหมดสรุปได้ตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ทศณภาวะความสมัครใจ

ที่	ทศณภาวะความสมัครใจ	จำนวน (ข้อความ)	ร้อยละ
1	ระดับสูง	18	16.22
	1.1 ชอบเด็ก รักเด็ก	4	3.60
	1.2 ชอบเป็นโสด	3	2.70
	1.3 อยากอยู่กันสองคนดีที่สุด	2	1.80
	1.4 อยากใช้สมบัติให้เต็มที่ ทำอะไรก็ทำ	2	1.80
	1.5 อยากมีคนรัก ชีวิตคู่	2	1.80
	1.6 อยากอยู่แบบเป็นเพื่อน	1	0.90
	1.7 การมีบุตร (ความคิดคนรุ่นเก่า)	1	0.90
	1.8 อยากแต่งงาน	1	0.90
	1.9 อยากให้รัฐเข้าใจปัญหา	1	0.90
	1.10 อยากอุ้มหลาน	1	0.90
2	ระดับปานกลาง	2	1.80
	2.1 การมีบุตร	2	1.80
3	ระดับต่ำ	91	81.98
	3.1 ไม่ชอบเลี้ยงเด็ก ไม่อยากเลี้ยงบุตร ไม่อยากมีบุตร	74	66.67
	3.2 ไม่อยากมีบุตรเพิ่ม	3	2.70
	3.3 ไม่อยากเพิ่มค่าใช้จ่าย	3	2.70
	3.4 ไม่อยากแต่งงาน	3	2.70
	3.5 ไม่อยากเป็นแม่	2	1.80
	3.6 ไม่ชอบสภาพแวดล้อม สังคมในอนาคต	1	0.90
	3.7 ไม่อยากแบ่งทรัพย์สินให้ใคร	1	0.90
	3.8 ไม่อยากทำร้ายใคร	1	0.90
	3.9 ไม่ชอบการไม่มีคนดูแลยามแก่	1	0.90
	3.10 ไม่อยากมีครอบครัว	1	0.90
	3.11 ไม่อยากให้นุตรลำบาก	1	0.90
รวม		111	100.00

2. ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิงที่ด้านการปฏิสัมพันธ์กับอุดมการณ์

วิเคราะห์ตามโครงสร้างอุดมการณ์ 6 ด้านและกรอบจัดรัสทางความคิด ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

2.1 โครงสร้างด้านการเป็นสมาชิก สมาชิกกลุ่มอุดมการณ์ไม่มีบุตร มีคุณสมบัติสำคัญดังนี้

2.1.1 ไม่มีบุตร⁷ พิจารณาจากมาลาการบอก ได้แก่ บอกสาเหตุที่ไม่มีบุตร (ร้อยละ 22.63) บอกว่า คู่รัก ผู้คน หรือสังคมไม่ยอมให้มีหรือไม่มีบุตร (ร้อยละ 9.88) และจากทัศนภาวะความจำเป็นต่ำ การมีบุตร (ร้อยละ 5.88) ทัศนภาวะความสมัครใจต่ำ ไม่ชอบเลี้ยงเด็ก ไม่อยากเลี้ยงบุตร ไม่อยากมีบุตร (ร้อยละ 81.98) ทัศนภาวะความจำเป็นสูง ใส่ใจการคุมกำเนิด (ร้อยละ 0.84) ความจำเป็นต่ำ ไม่อยากเป็นแม่ (ร้อยละ 5.04)

2.1.2 เป็นโสด⁸ พิจารณาจากทัศนภาวะความสมัครใจสูง ขอเป็นโสด (ร้อยละ 2.70) ความสมัครใจต่ำ ได้แก่ ไม่อยากแต่งงาน (ร้อยละ 2.70) ไม่อยากมีครอบครัว (ร้อยละ 0.90)

2.1.3 ไม่แต่งงาน⁹ พิจารณาจากทัศนภาวะความสมัครใจต่ำ ได้แก่ ไม่อยากแต่งงาน (ร้อยละ 2.70) ไม่อยากมีครอบครัว (ร้อยละ 0.90)

2.1.4 มีอายุ พิจารณาจากทัศนภาวะความสม่ำเสมอสูง สามสิบยังไม่แต่งงาน ยังไม่อยากมีบุตร (ร้อยละ 2.63) ทัศนภาวะความจำเป็นสูง ได้แก่ เลี้ยงหลาน (ร้อยละ 1.68) อายุที่เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 1.26)

2.1.5 หากเป็นผู้หญิงจะสวย รวย และเก่ง พิจารณาจากทัศนภาวะความเป็นไปได้เปรียบเทียบโอกาสในชีวิตระหว่างชายกับหญิงที่ไม่มีบุตร (ร้อยละ 0.46) ระดับต่ำ เปรียบเทียบโอกาสในชีวิตระหว่างชายกับหญิงที่ไม่มีบุตร (ร้อยละ 0.38) ทัศนภาวะความจำเป็นสูง ได้แก่ ทรัพย์สินสมบัติ รายได้ การลงทุน ความร่ำรวย (ร้อยละ 6.72) การทำงาน การมีงานทำ (ร้อยละ 3.36) และสวย (ร้อยละ 0.42)

2.1.6 ใส่ใจเรื่องเงินและการวางแผนชีวิต พิจารณาจากมาลาการถามการเตรียมตัวเมื่อไม่มีบุตร (ร้อยละ 2.06) ทัศนภาวะความจำเป็นสูง ทรัพย์สินสมบัติ รายได้ การลงทุน ความร่ำรวย (ร้อยละ 6.72)

2.1.7 ชอบเด็ก รักเด็ก พิจารณาจากทัศนภาวะความสมัครใจสูง ชอบเด็ก รักเด็ก (ร้อยละ 3.60)

2.1.8 มีวุฒิภาวะ รับผิดชอบครอบครัวและสังคม พิจารณาจากทัศนภาวะความจำเป็นสูง ได้แก่ วุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ ความเป็นพ่อแม่ (ร้อยละ 1.26) ปัญหาสภาพแวดล้อมและสังคม วุ่นวาย โหดร้าย โลกร้อน (ร้อยละ 4.62) การเลี้ยงบุตรที่ดี คุณภาพการศึกษาของบุตร คุณภาพชีวิตบุตร (ร้อยละ 5.88) และชีวิตรักที่ดี ความสัมพันธ์ที่มั่นคง ความสมบูรณ์ของครอบครัว (ร้อยละ 4.62)

2.1.9 แบกรับความกดดัน พิจารณาจากมาลาการบอกสาเหตุที่ไม่มีบุตร (ร้อยละ 22.63) สาเหตุที่ไม่มีบุตร (ร้อยละ 9.47) ถามว่าจะบอกผู้อื่นอย่างไรหากไม่มีบุตร (ร้อยละ 0.41) และทัศนภาวะ

⁷ ทัศนภาวะความจำเป็นปานกลาง บ่งชี้ว่าสมาชิกกลุ่มบางส่วนยังต้องการมีบุตร

⁸ ทัศนภาวะความจำเป็นปานกลาง บ่งชี้ว่าสมาชิกกลุ่มบางส่วนยังต้องการมีคนรัก

⁹ ทัศนภาวะความจำเป็นปานกลาง บ่งชี้ว่าสมาชิกกลุ่มบางส่วนยังต้องการแต่งงาน

ความสม่ำเสมอสูง ได้แก่ การปรึกษา พูดคุยกับพ่อแม่ พี่คนรอบข้าง (ร้อยละ 13.16) ทำทุกอย่างเพื่อให้มีบุตร (ร้อยละ 2.63) รายงานเหตุการณ์การพยายามฆ่าตัวตาย เนื่องจากความเครียด กัดดัน (ร้อยละ 0.46) ความสม่ำเสมอต่ำ ได้แก่ บอกความรู้สึกเหนื่อย เครียด ถ้าจะมีบุตร (ร้อยละ 0.92) กลัวสภาพแวดล้อมสังคมที่เลวร้ายในอนาคต (ร้อยละ 0.92)

2.2 โครงสร้างด้านกิจกรรม ดังต่อไปนี้

2.2.1 บอกหรืออธิบายการตัดสินใจและเหตุผลที่ไม่มีบุตร พิจารณาจากมาลาการบอกสาเหตุที่ไม่มีบุตร (ร้อยละ 22.63) ทักษณภาวะความเป็นไปได้สูง บอกนิสัย สภาพ ความต้องการของตนเองในปัจจุบัน (ร้อยละ 10.55) ความเป็นไปได้ปานกลาง บอกนิสัย สภาพ ความต้องการในอนาคต (ร้อยละ 10.09)

2.2.2 รายงานสำรวจ สถิติ เกี่ยวกับการไม่มีบุตร พิจารณาจากมาลาการบอกสถานการณ์การเกิดต่ำ สถิติผู้ไม่มีบุตร (ร้อยละ 3.70) และทักษะภาวะความเป็นไปได้สูง ได้แก่ สำรวจ อธิบายกระแสนิยมหรือเทรนด์ไม่มีบุตรและครอบครัวของคนรุ่นใหม่ (ร้อยละ 6.42) สำรวจสาเหตุ สถานการณ์ครอบครัว การไม่มีบุตรของไทย (ร้อยละ 5.50) และสำรวจสาเหตุ สถานการณ์การไม่มีบุตรของต่างประเทศ (ร้อยละ 2.75)

2.2.3 สนับสนุนหรือโน้มน้าวให้ไม่มีบุตร พิจารณาจากมาลาการบอก ได้แก่ บอกกระแสนิยมหรือเทรนด์ไม่มีบุตร (ร้อยละ 7.00) บอกว่าคู่รัก ผู้คน หรือสังคมไม่ยอมมีหรือไม่มีบุตร (ร้อยละ 9.88) และทักษะภาวะความเป็นไปได้สูง เปรียบเทียบโอกาสในชีวิตระหว่างชายกับหญิงที่ไม่มีบุตร (ร้อยละ 0.46) เป็นไปได้ปานกลาง บอกข้อดีของการไม่มีบุตร (ร้อยละ 0.92)

2.2.4 การวางแผนด้านการเงินและการใช้ชีวิตบั้นปลาย พิจารณาจากมาลาการถามเกี่ยวกับการเตรียมตัวเมื่อไม่มีบุตร (ร้อยละ 2.06) ทักษณภาวะความเป็นไปได้ไม่ชัดเจน ถามการดูแลตนเองเมื่ออยู่คนเดียวหรือในบั้นปลายชีวิต (ร้อยละ 2.29) ทักษณภาวะความจำเป็นสูง ให้ความสำคัญกับภาระหนี้สิน ค่าใช้จ่าย ความจน (ร้อยละ 11.76) การวางแผนชีวิตยามฉุกเฉิน อยู่คนเดียว ยามแก่ (ร้อยละ 7.98) ทรัพย์สินสมบัติ รายได้ การลงทุน ความร่ำรวย (ร้อยละ 6.72) ความรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์ (ร้อยละ 0.42)

2.2.5 วิพากษ์วิจารณ์นโยบายการสนับสนุนให้มีบุตรของรัฐ พิจารณาจากมาลาการบอกวิธีที่รัฐแก้ปัญหาการไม่มีบุตร (ร้อยละ 2.47) การถามรัฐจะแก้ปัญหาการไม่มีบุตรอย่างไร (ร้อยละ 0.82) และทักษะภาวะความเป็นไปได้สูง การวิจารณ์นโยบายหรือการสนับสนุนของรัฐ (ร้อยละ 1.38) ทักษณภาวะความจำเป็นสูง ให้ความสำคัญกับนโยบายรัฐหรือสวัสดิการที่รัฐสนับสนุน (ร้อยละ 5.04) ทักษณภาวะความสมัครใจสูง อยากให้รัฐเข้าใจปัญหา (ร้อยละ 0.90)

2.2.6 ต่อต้านการมีบุตรโดยไม่พร้อม พิจารณาจากมาลาการถามสาเหตุที่ไม่พร้อมแต่กลับมีบุตร (ร้อยละ 0.41) มาลาการสั่ง ได้แก่ ห้ามมีบุตรถ้าไม่พร้อม (ร้อยละ 2.06) และสั่งให้เตรียมความพร้อมเมื่อไม่มีบุตร (1.65)

2.2.7 พยายามมีครอบครัว พยายามมีบุตร พิจารณาจากมาลาการถามผลกระทบของการมีกับไม่มีบุตร (ร้อยละ 0.41) และทัศนภาวะความเป็นไปได้ไม่ชัดเจน ถามว่าน่าสงสารไหม ผิดไหม หรือจะเสียใจไหม ถ้าไม่มีบุตร (ร้อยละ 1.38) ถามผู้หญิงอยากเป็นแม่ อยากมีบุตร อยากแต่งงานอยู่ไหม (ร้อยละ 0.92) ทัศนภาวะความสม่ำเสมอสูง ทำทุกอย่างเพื่อให้มีบุตร (ร้อยละ 2.63) ทัศนภาวะความสมัครใจสูง อยากมีคนรัก ชีวิตคู่ (ร้อยละ 1.80)

2.3 โครงสร้างด้านคุณค่ากับบรรทัดฐาน ดังต่อไปนี้

2.3.1 ให้คุณค่าของบุตร ความเป็นพ่อแม่ และครอบครัวลดลง พิจารณาจากมาลาการบอกสาเหตุที่ไม่มีบุตร (ร้อยละ 22.63) บอกว่าคู่รัก ผู้คน หรือสังคมไม่ยอมให้มีหรือไม่มีบุตร (ร้อยละ 9.88) และทัศนภาวะความจำเป็นสูง ใส่ใจการคุมกำเนิด (ร้อยละ 0.84) ความจำเป็นต่ำ ได้แก่ การมีบุตร (ร้อยละ 5.88) และความเป็นพ่อแม่ (1.26) ทัศนภาวะความสมัครใจสูง ได้แก่ ขอเป็นโสด (ร้อยละ 2.70) อยากอยู่กันสองคนดีที่สุด (ร้อยละ 1.80) ความสมัครใจต่ำ ได้แก่ ไม่ชอบเลี้ยงเด็ก ไม่อยากเลี้ยง ไม่อยากมีบุตร (ร้อยละ 81.98) ไม่อยากเป็นแม่ (ร้อยละ 5.04) ไม่อยากแต่งงาน (ร้อยละ 2.70) และไม่อยากมีครอบครัว (ร้อยละ 0.90)

2.3.2 ให้ความสำคัญกับทรัพย์สินและการใช้จ่าย พิจารณาจากทัศนภาวะความจำเป็นสูง ได้แก่ ภาระหนี้สิน ค่าใช้จ่าย ความจน (11.76) และทรัพย์สินสมบัติ รายได้ การลงทุน ความร่ำรวย (6.72)

2.3.3 เน้นการเติมเต็มความสุขให้ตนเอง พิจารณาจากทัศนภาวะความเป็นไปได้ไม่ชัดเจน มีการถามว่าควรเลือกทำเพื่อความสุขตนเองหรือคนรัก (ร้อยละ 0.46) ทัศนภาวะความจำเป็นสูง การใช้ชีวิตตามใจ การเติมเต็มความต้องการ (ร้อยละ 3.78) ความจำเป็นต่ำ ได้แก่ การกดดันตัวเอง (ร้อยละ 0.42) ความต้องการของผู้อื่น (ร้อยละ 0.42) และทัศนภาวะความสมัครใจสูง อยากใช้สมบัติให้เต็มที่ ทำอะไรก็ทำ (ร้อยละ 1.80)

2.3.4 เชื่อว่าผู้หญิงมีโอกาสในชีวิตและมีศักยภาพมากกว่าผู้ชาย พิจารณาจากทัศนภาวะความเป็นไปได้สูง เปรียบเทียบโอกาสในชีวิตระหว่างชายกับหญิงที่ไม่มีบุตร (ร้อยละ 0.46) ความเป็นไปได้ต่ำ เปรียบเทียบโอกาสในชีวิตระหว่างชายกับหญิงที่ไม่มีบุตร (ร้อยละ 0.38)

2.3.5 ให้ความสำคัญกับความพร้อมในการมีบุตร พิจารณาจากมาลาการถามสาเหตุที่ไม่พร้อมแต่กลับมีบุตร (ร้อยละ 0.41) มาลาการสั่งห้ามมีบุตรถ้าไม่พร้อม (ร้อยละ 2.06) สั่งให้เตรียมความพร้อมเมื่อไม่มีบุตร (1.65) และสั่งให้เตรียมความพร้อมหากต้องการมีบุตร (ร้อยละ 0.41)

2.3.6 ให้ความสำคัญกับคำพูดของพ่อแม่และคนรอบข้าง พิจารณาจากทัศนภาวะความสม่ำเสมอสูง การปรึกษา พูดคุยกับพ่อแม่ พี่คนรอบข้าง (ร้อยละ 13.16) ทัศนภาวะความจำเป็นสูง ได้แก่ ความคิด การตัดสินใจของคู่รักไปในทิศทางเดียวกัน (ร้อยละ 2.94) และการปรึกษาหรือฟังคนรอบข้าง (ร้อยละ 2.52)

2.3.7 มองว่านโยบายของรัฐไม่มีประสิทธิภาพ พิจารณาจากมาลาการบอกวิธีที่รัฐแก้ปัญหาไม่มีบุตร (ร้อยละ 2.47) มาลาการถามรัฐจะแก้ปัญหาไม่มีบุตรอย่างไร (ร้อยละ 0.82) และทัศนภาวะความ

เป็นไปได้สูง การวิจารณ์นโยบาย การสนับสนุนของรัฐ (ร้อยละ 1.38) ทศนภาวะความจำเป็นสูง ให้ความสำคัญกับนโยบายรัฐ สวัสดิการที่สนับสนุน (ร้อยละ 5.04) ทศนภาวะความสมัครใจสูง อยากให้รัฐ เข้าใจปัญหา (ร้อยละ 0.90)

2.3.8 *กังวลกับสภาพชีวิตในวัยชรา* พิจารณาจากทศนภาวะความเป็นไปได้ไม่ชัดเจน ถ้ามการดูแลตนเองเมื่ออยู่คนเดียวหรือในบ้านปลายชีวิต (ร้อยละ 2.29) ทศนภาวะความจำเป็นสูง การวางแผนชีวิต ยามฉุกเฉิน อยู่คนเดียว ยามแก่ (ร้อยละ 7.98) และทศนภาวะความสมัครใจต่ำ ไม่ชอบการไม่มีคนดูแล ยามแก่ (ร้อยละ 0.90)

2.3.9 *มีมโนทัศน์ว่าโลกในปัจจุบันและอนาคตเลวร้าย* พิจารณาจากทศนภาวะความเป็นไปได้สูง สำรวจ บอกสภาพแวดล้อม สังคมที่เลวร้าย โลกร้อน (ร้อยละ 1.83) ทศนภาวะความเป็นไปได้ที่ไม่ชัดเจน ถ้ามสภาพแวดล้อมและสังคมที่เลวร้ายทำให้ไม่มีบุตรจริงไหม (ร้อยละ 1.83) ทศนภาวะความสมัครใจสูง ชี้กังวล กลัวไปหมดทุกอย่าง (ร้อยละ 2.63) และทศนภาวะความสมัครใจต่ำ ไม่ชอบสภาพแวดล้อมหรือ สังคมในอนาคต (ร้อยละ 0.90)

2.3.10 *เชื่อในบุญ กรรม ภพชาติ* กลุ่มให้คุณค่าผู้ไม่มีบุตรว่าเป็นผู้มีบุญมาก เป็นผู้ใกล้ชิดหมดกรรม ใกล้หมดภพชาติ มีทุกขน้อย พิจารณาจากทศนภาวะความเป็นไปได้ไม่ชัดเจน ถ้ามคนไม่มีบุตรมีบุญ-บาป กรรมจริงไหม (ร้อยละ 0.92) ทศนภาวะความจำเป็นสูง ให้ความสำคัญกับเวรกรรม บุญ บาป ภพชาติ (ร้อยละ 2.94)

2.4 โครงสร้างด้านทรัพยากรที่จำเป็น ทศนภาวะความจำเป็นและความสมัครใจ แสดงให้เห็นถึง ทรัพยากรของกลุ่มอุดมการณ์ไม่มีบุตร จัดกลุ่มได้ดังนี้

2.4.1 *ทรัพยากรวัตถุ* ทรัพยากรที่ต้องมี ได้แก่ ทรัพย์สิน หน้าที่การงาน การสนับสนุนจากภาครัฐ ส่วนทรัพยากรที่มีหรือไม่มีก็ได้ ได้แก่ สิ่งทดแทนบุตร (สัตว์เลี้ยง หลาน หรือบุตรบุญธรรม) การคุมกำเนิด การ แต่งงาน และสิ่งศักดิ์สิทธิ์

2.4.2 *ทรัพยากรบุคคล* ที่ต้องมี ได้แก่ คนรอบข้างที่ให้คำปรึกษา ที่มีหรือไม่มีก็ได้ ได้แก่ บุตร คนรัก

2.4.3 *ทรัพยากรนามธรรม* ที่ต้องมี ได้แก่ อายุที่เพิ่มขึ้น ความงาม สติปัญญา คุณภาพชีวิตตนเองที่ ดี ที่มีหรือไม่มีก็ได้ ได้แก่ คุณภาพชีวิตบุตรหรือคู่รักที่ดี ปัญหาสุขภาพภาวะเจริญพันธุ์ ความเครียด ความ โดดเดี่ยว และปมในใจ

ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์โครงสร้างอุดมการณ์ด้านการเป็นสมาชิก กิจกรรม คุณค่าและบรรทัดฐาน กับ ทรัพยากร ช่วยให้เข้าใจโครงสร้างอุดมการณ์ด้านตำแหน่งของกลุ่มและด้านเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

2.5 โครงสร้างด้านตำแหน่งของกลุ่ม พบความสัมพันธ์กับกลุ่มทางสังคมอื่น ดังนี้

2.5.1 *กลุ่มร่วมอุดมการณ์* ได้แก่ สถาบันการเงิน ศิลปินนักแสดงที่ไม่มีบุตรหรือเป็นโสด สื่อบันเทิง ผู้สูงอายุ ผู้ไม่ยอมมีบุตรเพิ่ม กลุ่มรักสัตว์ กลุ่มรักสิ่งแวดล้อม พระสงฆ์ และคนรุ่นใหม่

2.5.2 กลุ่มอุดมการณ์ตรงข้าม ได้แก่ รัฐบาล ผู้มีบุตร ผู้มีบุตรทั้งที่ไม่พร้อม และคนรุ่นเก่า

2.6 โครงสร้างด้านเป้าหมายของกลุ่ม สามารถสรุปเป้าหมายของการไม่มีบุตร ได้ดังนี้

2.6.1 ไม่มีบุตรเพื่ออิสรภาพของตนเอง ให้สามารถใช้ทรัพย์สินได้ตามใจ ใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ

2.6.2 ไม่มีบุตรเพื่อรักษาความสัมพันธ์ เนื่องจากคู่รักต้องคิดไปในทิศทางเดียวกัน หากความคิดเห็นระหว่างคู่รักเกี่ยวกับการมีบุตรไม่ตรงกันจะนำไปสู่ความขัดแย้งและการยุติความสัมพันธ์ได้

2.6.3 ไม่มีบุตรเพื่อตัดความกังวลต่อคุณภาพชีวิตบุตร เนื่องจากกลุ่มอุดมการณ์ไม่มีบุตรคิดว่านโยบายรัฐไม่มีประสิทธิภาพ ในการสร้างสังคมที่เอื้อต่อการเลี้ยงดูบุตรในอนาคต ทำให้กังวลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตบุตร การไม่มีบุตรจึงช่วยตัดความกังวลใจดังกล่าวได้

2.6.4 ไม่มีบุตรเพื่อให้สังคมมีคุณภาพ เนื่องจากมีมุมมองว่าการมีบุตรทั้งที่ไม่พร้อมจะส่งผลกระทบต่อ การเลี้ยงดูที่ไม่มีคุณภาพ เมื่อบุตรเติบโตไปจะส่งผลเสียต่อสังคม การไม่มีบุตรอาจเป็นผลดีมากกว่า

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรกคืออภิปรายที่ด้านการปฏิสัมพันธ์ ส่วนที่สองคืออุดมการณ์ ดังต่อไปนี้

1. อภิปรายที่ด้านการปฏิสัมพันธ์

ผลการศึกษาในส่วนของมาลานั้นสะท้อนให้เห็น 4 ประเด็นสำคัญ โดยประเด็นแรกนั้นแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้สังคมไทยจะมีกระแสนิยมไม่ต้องการมีบุตรเพิ่มมากขึ้น แต่อีกด้านหนึ่ง คนไทยยังคงมองว่าการไม่ต้องการมีบุตรเป็นความคิดที่สังคมยังไม่ยอมรับ การมีบุตรยังเป็นเรื่องสำคัญ พิจารณาจากผลการบอกและการถาม 3 อันดับแรกที่เป็นคำถามและบอกที่สัมพันธ์กัน คือถามและบอกว่าจะมีบุตรหรือไม่ถามและบอกว่าสาเหตุที่ตนหรือบุคคลไม่มีบุตร และถามกับบอกว่าผลกระทบของการไม่มีบุตรนั้นเป็นเช่นไร แสดงถึงนัยของการพยายามชี้แจงเหตุผลและความชอบธรรมของฝ่ายตนคือผู้ไม่มีบุตร ด้วยการอธิบายว่าผู้ไม่มีบุตรคือผู้มีบุญ ผู้มีทุกข์น้อย และเป็นผู้รู้จักวางแผนชีวิต

ประเด็นที่สอง มาจากการบอกและการถามแสดงให้เห็นถึงความพยายามสื่อสารและสนับสนุนการไม่มีบุตรโดยอาศัยสถาบันทางการเงินเข้ามามีส่วนสำคัญในการโน้มน้าว ด้วยการสร้างคุณค่าให้แก่การไม่มีบุตรในลักษณะของการติดป้าย (Labelization) ว่าเป็นกระแสนิยมหรือเทรนด์ เป็นรูปแบบชีวิตครอบครัวที่ทันสมัย สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ รวมทั้งสร้างภาพให้ผู้ที่ดำเนินชีวิตตามกระแสนิยมนี้โดยเฉพาะเพศหญิง ว่าเป็นผู้สุขสบาย ทันสมัย ร่ำรวย และสวยงาม

ประเด็นที่สาม มาจากการบอกและการถามยังแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการไม่ต้องการมีบุตรกับรัฐใน 4 มิติ มิติแรกคือคนไทยมองว่าการไม่มีบุตรเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประเทศ (ยกเว้นฝ่ายค้านที่มองว่าเป็นเรื่องส่วนตัวของคู่รัก รัฐไม่ควรยุ่งเกี่ยว) มิติที่สอง คนไทยยังมองว่ารัฐคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อ

การจัดการปัญหาการไม่ต้องการมีบุตรมากที่สุด ซึ่งเชื่อมโยงมิตินี้ที่สาม คือ การพิจารณาว่าที่ผ่านมา รัฐบาลจัดการปัญหาได้ล้มเหลว นำมาสู่มิติตสุดท้ายคือ เรียกร้องให้รัฐเข้าใจถึงประเด็นปัญหาที่มีอยู่เพียงแต่ การทำให้คนไทยมีบุตรหรือโน้มน้าวให้อยากมีบุตร แต่ต้องคำนึงถึงการจัดการเรื่องปากท้อง เศรษฐกิจ การศึกษา หรือสวัสดิการที่จำเป็นต่อการเลี้ยงดู รวมถึงสภาพปัญหาสังคมที่จะมีผลต่อการเติบโตของบุตร เสียก่อน และเมื่อคนไทยรู้สึกถึงความพร้อมแล้วก็จะอยากมีบุตรเองโดยไม่ต้องโน้มน้าว

ประเด็นสุดท้ายในส่วนของหน้าที่นี้คือมาลาการห้าม พบว่าการห้ามมีบุตรจะเกิดขึ้นในกรณีที่คุณรัก ไม่มีความพร้อม ซึ่งประเด็นเรื่องความพร้อมของการมีบุตรนี้ งานวิจัยพบว่าคนไทยพิจารณาความพร้อม 2 มุมมอง ลักษณะแรกเป็นมุมมองมหภาค คือการพิจารณาที่คุณภาพของนโยบายรัฐและสภาพสังคมในภาพ ใหญ่ระดับประเทศหรือโลก ดังที่กล่าวไปในประเด็นข้างต้น ส่วนความพร้อมอีกลักษณะเป็นมุมมองจุลภาค คือการพิจารณาที่คุณภาพของผู้ต้องการจะเป็นพ่อแม่ ซึ่งประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) มีคุณภาพทางการเงินที่มั่นคงเพียงพอให้เลี้ยงดูบุตรได้ 2) มีการศึกษา เข้าใจชีวิตและทักษะทางสังคมเพียงพอที่จะถ่ายทอด และปลูกฝังให้บุตรเติบโตมาอย่างมีคุณภาพ 3) มีความรักและอบอุ่นระหว่างคู่รัก และ 4) มีความเป็นพ่อแม่ รับผิดชอบ ห่วงใย และใส่ใจดูแลบุตรที่จะเกิดมา หากคู่รักบรรลุความพร้อมทั้ง 2 มุมมองได้ แนวโน้มความต้องการที่จะมีบุตรย่อมสูงขึ้นตามไปด้วย

สำหรับผลการศึกษาทัศนภาวะ พบว่าทัศนภาวะความเป็นไปได้สะท้อนรูปแบบการสื่อสารที่แสดง การอธิบายความคิดหรืออารมณ์ของบุคคล บ่งชี้ถึงการพยายามชี้แจงเหตุผลเพื่อความชอบธรรม ซึ่งสัมพันธ์ กับข้อค้นพบในส่วนของมาลาการบอกและถาม นอกจากนี้ยังพบการสื่อสารในรูปแบบการรายงานสถิติ ผลสำรวจ งานวิจัยเกี่ยวกับการไม่มีบุตรทั้งในไทยและต่างประเทศ ซึ่งเป็นการนำเสนอข้อมูลในเชิงข้อเท็จจริง ที่เชื่อถือได้ ร่วมกับการสื่อสารที่มีทัศนภาวะความเป็นไปได้ที่ไม่ชัดเจนในลักษณะการตั้งคำถามถึงความ เป็นไปได้ของเหตุการณ์ การสื่อสารข้อเท็จจริงทั้งสองลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นความสงสัย สับสน เกิดเป็นการ ตั้งคำถามและการพยายามรายงานข้อมูลเกี่ยวกับอุดมการณ์การไม่มีบุตรตามมา

ความสับสนดังกล่าวยังแสดงผ่านทัศนภาวะความสม่ำเสมอ ความจำเป็น และความสมัครใจ ด้วยเช่นกัน ผู้วิจัยพบว่าทัศนภาวะทั้งสามนี้ทั้งระดับสูง ปานกลาง ต่ำ แสดงมุมมองทับซ้อนกันเกี่ยวกับระดับ ความต้องการการมีบุตร คนรัก และการแต่งงาน ว่าผู้ไม่มีบุตรไม่ได้ปฏิเสธการมีบุตร คนรัก และการแต่งงาน เสียทีเดียวแสดงให้เห็นว่าผู้ไม่มีบุตรส่วนหนึ่งยังลังเล ไม่แน่ใจ เป็นไปได้ที่อาจจะเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจ มีบุตรในอนาคต

สุดท้ายคือทัศนภาวะความจำเป็นกับความสมัครใจแสดงให้เห็นถึงสาเหตุที่ไม่มีบุตรในทิศทาง เดียวกันกับผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสาเหตุที่ไม่อยากมีบุตร โดยสถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์ หรือนิด้า (2567) สาเหตุที่พบสอดคล้องกัน ได้แก่ ไม่อยากเพิ่มค่าใช้จ่าย ห่วงบุตรเกิดมา ในสภาพสังคมที่เลวร้าย ไม่อยากมีภาระดูแลบุตร ต้องการชีวิตอิสระ กลัวเลี้ยงลูกได้ไม่ดี ให้ความสำคัญกับ

งานมากกว่า สุขภาพตนเองไม่ดี กลัวเรื่องเวรกรรม มีเพียงสาเหตุเดียวที่พบในการสำรวจแต่ไม่พบในงานวิจัยชิ้นนี้คือ กลัวพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ไม่ดี แต่การวิเคราะห์ทัศนภาวะยังทำให้ทราบสาเหตุอื่นนอกเหนือจากโพลสำรวจ ได้แก่ 1) ความคิดการตัดสินใจของคู่รักต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน หากตนไม่ยอมมีบุตรแต่อีกฝ่ายอยากมีอาจส่งผลต่อการยุติความสัมพันธ์ 2) อายุมากเกินไปมีผลต่อการตัดสินใจมีบุตร 3) ภูมิภาวะของคนรักที่ไม่เพียงพอต่อการเป็นพ่อแม่ และ 4) ประสบการณ์ไม่ดีหรือปมในอดีตส่งผลให้ไม่ยอมมีบุตรได้เช่นกัน

2. อุดมการณ์

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าอุดมการณ์ไม่มีบุตรมีชุดความคิดที่สอดคล้องกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเครียดของผู้มีบุตรยากตามการศึกษาของวรรัตน์ ศรีพล และงามลัมย์ ผิวเหลือง (Sripon & Pilueang, 2024) ชุดความคิดเหล่านั้น ได้แก่ ความมั่นคงของรัฐ บทบาททางเพศ ความเป็นพ่อแม่ บุตร การสมรสและสร้างครอบครัว และความสัมพันธ์ทางเพศ งานวิจัยยังแสดงให้เห็นชุดความคิดอื่นเพิ่มเติม ได้แก่ บุญกรรมและความชรา

เริ่มจากชุดความคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ แม้อุดมการณ์ไม่มีบุตรจะขัดแย้งกับความมั่นคงของรัฐ เนื่องจากส่งผลกระทบต่ออัตราการเกิดของประชากรซึ่งกระทบต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน แต่แท้จริงแล้วอุดมการณ์ไม่มีบุตรกลับมีจุดที่สอดคล้องและสนับสนุนกับความมั่นคงของรัฐ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าสมาชิกในกลุ่มเข้าใจความจำเป็นของการมีบุตรต่อความมั่นคงของรัฐ และการไม่มีบุตรไม่ได้มีจุดประสงค์ที่จะทำลายความมั่นคงของรัฐ แต่เพื่อรักษาความมั่นคงทางการเงิน เพื่อความอยู่รอดของคู่รักและบุตรเป็นสำคัญ ที่สำคัญกลุ่มยังพยายามสนับสนุนความมั่นคงของรัฐ เห็นได้จากบรรทัดฐานที่กลุ่มใช้ในการตัดสินใจไม่มีบุตร อาทิ การตัดสินใจที่จะลดประชากรที่ไม่มีคุณภาพเพื่อสังคมที่ดีขึ้นผ่านวาทกรรม “ความพร้อม” หรือแม้แต่ความรับผิดชอบในการวางแผนและจัดการตนเองในชีวิตบั้นปลาย ช่วยลดผลกระทบจากการต้องรับผิดชอบผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้ที่คนส่วนใหญ่คิดว่าสมาชิกในกลุ่มนี้ขัดแย้งกับรัฐ จึงเป็นความเข้าใจที่ถูกต้องเพียงบางส่วน

ส่วนชุดความคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศ งานวิจัยพบว่าเพศหญิงมีบทบาทอำนาจที่โดดเด่นและชัดเจนกว่าเพศชาย เนื่องจากกลุ่มอุดมการณ์ไม่มีบุตรคิดว่าเพศหญิงเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะมีบุตรหรือไม่ เป็นเหตุให้ในงานวิจัยพบว่าสังคมมักจะถามถึงการตัดสินใจไม่มีบุตรจากเพศหญิงมากกว่าเพศชาย การให้ความสำคัญแก่เพศหญิงยังพบความสัมพันธ์กับชุดความคิดเกี่ยวกับการสร้างครอบครัวว่า ครอบครัวที่ไม่มีบุตรและไม่ได้แต่งงาน เพศหญิงยังต้องพึ่งพาตนเอง จึงยังต้องรักษาความโดดเด่นและอำนาจของตน ส่งผลให้เนื้อหาในสื่อหลากหลายรูปแบบมักจะให้ข้อมูลเปรียบเทียบว่าหญิงโสดจะมีโอกาสก้าวหน้าในชีวิตและร่ำรวยมากกว่าชายโสด และมุ่งนำเสนอภาพลักษณ์ผู้หญิงโสดหรือไม่มีบุตร ว่าสวย รวย เก่ง ทันสมัยกว่าผู้หญิงที่มีบุตร

สำหรับชุดความคิดเกี่ยวกับความเป็นพ่อแม่ พบว่ากลุ่มอุดมการณ์ไม่มีบุตรมองว่าการเป็นแม่ไม่ใช่เป้าหมายหลักอีกต่อไป การเป็นพ่อแม่ต้องมีความพร้อม และงานวิจัยยังแสดงให้เห็นบทบาทพ่อแม่ว่าไม่ได้

เป็นผู้ให้คำปรึกษาหรือกำลังใจเพียงลักษณะเดียว แต่ยังเป็นปัจจัยที่สร้างความกดดันให้แก่คู่รักที่ไม่มีบุตร เนื่องจากความต้องการอยากมีลูกหลานด้วย

ชุดความคิดเกี่ยวกับบุตร เมื่อพูดในบริบทการเลี้ยงดูที่ปราศจากความพร้อม บุตรจะมีความหมายในแง่บวกว่าเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์หรือเป็นผู้รับเคราะห์จากการเลี้ยงดูไม่ได้ แต่เมื่อพูดในบริบทของการเงิน จะมีความหมายในแง่ลบ กลายเป็นภาระ ค่าใช้จ่าย ด้วยเหตุนี้การมีบุตรจึงไม่จำเป็นเสมอไป และสามารถทดแทนด้วยสิ่งอื่นได้ ได้แก่ สัตว์เลี้ยง หลาน และบุตรบุญธรรม ความไม่จำเป็นเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่าสมาชิกในกลุ่มมีทั้งปฏิเสธที่จะมีบุตรอย่างชัดเจนและกลุ่มที่ยังมีได้ภายใต้เงื่อนไขบางประการ ได้แก่ เป็นการมีบุตรตามธรรมชาติ ซึ่งความคิดนี้สัมพันธ์กับอุดมการณ์บุญกรรม เป็นการมีบุตรบนพื้นฐานของความพร้อมของคู่รักและครอบครัว และเป็นการมีบุตรในสภาพสังคมที่เอื้ออำนวยหรือรัฐมีนโยบายที่สนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับชุดความคิดเกี่ยวกับการสมรสและสร้างครอบครัว อุดมการณ์ไม่มีบุตรพิจารณาว่าการสมรสไม่จำเป็น มีหรือไม่มีก็ได้ แต่หากจะมี ต้องเป็นการสมรสที่ประหยัด ลดค่าใช้จ่าย เพื่อเก็บเงินไว้ใช้ในครอบครัวหรือเลี้ยงดูในอนาคต และในสวนรูปแบบครอบครัว สมาชิกในกลุ่มพิจารณาว่าจากครอบครัวแบบพ่อแม่ลูกจะเปลี่ยนแปลงลักษณะไปสู่ครอบครัวคนสามรุ่นอยู่ร่วมกัน ครอบครัวข้ามรุ่นที่คนบางรุ่นหายไป และการอยู่คนเดียวมากขึ้น และหากจะต้องสร้างครอบครัว คู่รักจะต้องมีความพร้อมเป็นองค์ประกอบสำคัญ

ต่อมาคือชุดความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศ อุดมการณ์ไม่มีบุตรให้ความสำคัญแก่ความรักหรือความสัมพันธ์แบบต่างเพศ แม้การไม่มีบุตรจะเป็นสถานะที่กลุ่มหลากหลายทางเพศต้องประสบ แต่กลับไม่ปรากฏเนื้อหาใดที่เกี่ยวข้องกับความรักในเพศเดียวกัน และกลุ่มยังมองว่าความรักเป็นสิ่งจำเป็น ผลการวิจัยแสดงการยอมรับที่จะไม่มีบุตรได้ แต่ยังคงต้องการคนรัก มีจุดมุ่งหมายเพื่อยึดถือความสุขและการมีอยู่ของคู่รักเป็นแรงผลักดันในการดำเนินชีวิตของตนเองและเพื่อการพึ่งพาช่วยเหลือกันในวันปลายชีวิต อีกส่วนหนึ่งชีวิตคู่ยังมีความสำคัญต่อผู้ไม่มีบุตรในฐานะข้อพิสูจน์ความถูกต้องของการตัดสินใจไม่มีบุตรต่อสังคม ว่าถึงแม้ตนและคู่รักไม่มีบุตร ชีวิตคู่ก็ยังมีมั่นคงและมีความสุข อีกทั้งความรักและความสัมพันธ์ยังเป็นองค์ประกอบหนึ่งของ “ความพร้อม” ที่เกี่ยวข้องกับชุดความคิดความเป็นบิดา-มารดาและการสมรสและสร้างครอบครัวอีกด้วย

ในส่วนของชุดความคิดที่พบเพิ่มเติมจากงานวิจัยของวรารัตน์ ศรีพล และงามลัมัย ผิวเหลือง (Sripon & Pilueang, 2024) นั้น ได้แก่ ชุดความคิดแรกคือชุดความคิดเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อม กลุ่มอุดมการณ์ไม่มีบุตรคิดว่าสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันไม่ดี เศรษฐกิจแย่ โลกร้อน ผู้คนมีสติปัญญาถดถอย และจะยิ่งเสื่อมโทรมและไม่ปลอดภัยไปในทุกด้านในอนาคต ความคิดนี้เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจไม่มีบุตร และยังสัมพันธ์กับชุดความคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐว่า กลุ่มมักจะวิพากษ์วิจารณ์และเรียกร้องให้รัฐแก้ไขปัญหาให้ถูกต้อง ไม่ได้อยู่ที่การโน้มน้าวใจให้มีบุตร แต่อยู่ที่การจัดการ

ให้สภาพสังคมเอื้อต่อการเลี้ยงดูและเจริญเติบโตของบุตร หรืออย่างน้อยก็ให้มีนโยบายที่มีประสิทธิภาพให้มั่นใจว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมในอนาคต

ชุดความคิดเกี่ยวกับบุญ-กรรม พบว่าสมาชิกนำความเชื่อเรื่องบุญ กรรม ชาตภาพ มาใช้อธิบายไปในทิศทางเดียวกันว่าผู้ไม่มีบุตรมีบุญ ไกล่หมัดชาติ หมดภพ หมดห่วง หมดกรรม มีทุกข์น้อยลง การนำอุดมการณ์บุญ-กรรมมาใช้จึงทั้งช่วยให้ทำใจยอมรับการไม่มีบุตรอันเนื่องมาจากปัญหาสุขภาพสภาวะเจริญพันธุ์ซึ่งไม่อาจแก้ไขหรือแก้ไขได้ยาก ช่วยลดความผิดหรือภาระในจิตใจของผู้ไม่มีบุตรอันเนื่องมาจากการเรียกร้องให้มีบุตรจากพ่อแม่ คนรอบข้าง และรัฐ และยังช่วยสร้างความชอบธรรมหรือความถูกต้องของการไม่มีบุตรหรือตัดสินใจไม่มีบุตรเพื่อให้สังคมยอมรับไปพร้อมกัน

สำหรับชุดความคิดเกี่ยวกับบันปลายชีวิตที่มีแต่ความเศร้าหมอง ความโดดเดี่ยว ไร้สมรรถภาพ ชุดความคิดนี้สัมพันธ์กับมุมมองของคนนอกกลุ่ม เมื่อคนนอกกลุ่มคาดหวังให้มีบุตรจึงมักนำชุดความคิดนี้มาใช้ถามผู้ไม่มีบุตรเพื่อให้เกิดความกังวลในชีวิตบันปลายและเปลี่ยนใจมามีบุตร ขณะเดียวกันกลุ่มผู้ไม่มีบุตรจะจัดการกับชุดความคิดนี้ด้วย 2 วิธี ได้แก่ การจัดการด้านการดำเนินชีวิต โดยการวางแผนการเงิน สินทรัพย์ เพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพชีวิตในบันปลาย ส่วนอีกวิธีคือการจัดการด้านจิตใจ ผู้ไม่มีบุตรอาศัยสิ่งทดแทนบุตร ได้แก่ สัตว์เลี้ยง หลาน และบุตรบุญธรรม และอีกทางเลือกคือการใช้บริการจากศูนย์ดูแลผู้สูงอายุหรือบ้านพักคนชรา

จะเห็นได้ว่าชุดความคิดทั้งหมดภายใต้อุดมการณ์ไม่มีบุตรมีความสอดคล้องกับอุดมการณ์หลักในประเทศไทย (Traijakvanich & Rojjanaprapayon, 2020) โดยอุดมการณ์ทางการเมือง (Political Ideology) ที่สอดคล้องคืออุดมการณ์ประชาธิปไตย (Democracy) เนื่องจากกลุ่มแสดงให้เห็นถึงความเชื่อในพลังการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในการเรียกร้องและขับเคลื่อนภาครัฐให้ใส่ใจสิทธิของประชาชนมากยิ่งขึ้น ต่อมากลุ่มที่สองคืออุดมการณ์ทางเศรษฐกิจที่พบความสอดคล้อง คือ อุดมการณ์ทุนนิยม (Capitalism) เนื่องจากกลุ่มให้ความสำคัญกับการเงิน ทรัพย์สิน หนี้สิน การใช้จ่ายในแทบทุกมิติ ส่วนกลุ่มที่สามนั้นคืออุดมการณ์ด้านสังคมและวัฒนธรรม อุดมการณ์ไม่มีบุตรมีชุดความคิดเกี่ยวกับบุญ-กรรม ชาตภาพ ซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์ศาสนาพุทธ (Buddhism)

นอกจากนี้ยังพบความสอดคล้องกับอุดมการณ์หลักอื่น ๆ ได้แก่ อุดมการณ์เสรีนิยม (Liberalism) สะท้อนออกมาจากการตัดสินใจไม่มีบุตรเพื่อคุณภาพชีวิตของตนเอง ไม่อยากมีบุตรเป็นภาระ อยากใช้ชีวิตอย่างอิสระตามเจตจำนงของตน อุดมการณ์สตรีนิยม (Feminism) จากการที่กลุ่มพิจารณาว่าการไม่มีบุตรทำให้สตรีโดดเด่น มีโอกาสในชีวิตมากกว่าชาย และการไม่มีบุตรยังช่วยลดการกดทับจากเพศชายหรือสังคมชายเป็นใหญ่ ที่ปรารถนาให้คุณค่าสตรีที่การมีบุตรหรือมีคู่เท่านั้น และเมื่อพิจารณาความคิดของกลุ่มพบว่าทั้ง 2 ลักษณะควบคู่กันไป คือทั้งคล้อยตามและสนับสนุนความคิดแบบเดิม หรืออยู่ภายใต้อุดมการณ์อนุรักษ์นิยม (Conservatism) เช่น การพยายามมีบุตร มีคู่ครองตามค่านิยมแบบเดิม แต่อีกกลุ่มเน้นการวิพากษ์

สภาวะความเป็นอยู่ของคนไทย แสดงให้เห็นการปลดแอกจากวาทกรรมที่เคยมีมา เช่น คนจนไม่ควรมีบุตร หรือผู้หญิงจำเป็นต้องมีบุตรจริงหรือ ความคิดเชิงวิพากษ์นี้สัมพันธ์กับอุดมการณ์แนวคิดหลังสมัยใหม่ (Postmodernism)

ทั้งนี้สังคมไทยประกอบสร้างอุดมการณ์ไม่มีบุตรผ่านสถาบันทางสังคม 4 สถาบันหลัก ได้แก่ สถาบันการเมือง เนื่องจากประเด็นการไม่มีบุตรถูกหยิบยกมาใช้ในการถกเถียง อภิปรายทางการเมือง ระหว่างฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน เป็นส่วนหนึ่งในการประกอบสร้างบทบาททางความคิดเกี่ยวกับการไม่มีบุตรว่าอยู่ฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาล สถาบันที่สองคือสถาบันข่าวและสื่อมวลชนที่ได้ประโยชน์จากการหยิบยกการไม่มีบุตรมาใช้เป็นประเด็นข่าว สถาบันข่าวแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ข่าวการเมืองซึ่งทำหน้าที่ขยายข้อมูลที่มาจากสถาบันการเมือง ข่าวนักบันเทิงที่นำเสนอข่าวศิลปิน ดารา นักร้อง นักแสดงผู้ไม่มีบุตร ซึ่งในด้านหนึ่งมีหน้าที่เป็นผู้นำทางความคิด (Opinion Leader) จึงมีส่วนสำคัญในการประกอบสร้างคุณค่าที่ดีให้แก่การไม่มีบุตร และข่าวด้านเศรษฐกิจและการเงินที่นำเสนอสถานการณ์ไม่มีบุตรมามุ่งให้เห็นความสำคัญต่อการวางแผนการเงินเพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงของชีวิตคู่รักในบั้นปลายชีวิต ต่อมาคือสถาบันที่สาม คือร้านค้าและบริษัทที่ได้ผลประโยชน์จากการขยายตัวของอุดมการณ์ไม่มีบุตร ได้แก่ ร้านค้าและบริการเกี่ยวกับการเงิน สัตว์เลี้ยง และผลิตภัณฑ์คุณแม่ก่าเนิด และสถาบันสุดท้ายคือสื่อภาคประชาชนที่บอกเล่าความรู้สึกประสบการณ์เกี่ยวกับการไม่มีในเชิงการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว เนื่องจากการตัดสินใจมีหรือไม่มีบุตรส่วนหนึ่งมาจากการเรียกร้องของคนรอบข้างด้วยเช่นกัน

References

- Academic Staff of Sasin Graduate Institute of Business Administration. (2022, July 20). *A-na-khot pra-cha-gon Thai: Nai wan thi kan tai mak ka kan koet* [The future of the Thai population: When deaths outnumber births]. <https://www.chula.ac.th/highlight/79067/>
- Evans, J. (2016). 'They are called imperfect men': Male infertility and sexual health in early modern England. *Social History of Medicine: The Journal of the Society for the Social History of Medicine*, 29(2), 311-332. <https://doi.org/10.1093/shm/hku073>
- Fledderjohann, J., & Barnes, L. W. (2018). Reimagining infertility: A critical examination of fertility norms, geopolitics and survey bias, *Health Policy and Planning*, 33(1), 34-40. <https://doi.org/10.1093/heapol/czx148>
- GBD 2021 Fertility and Forecasting Collaborators. (2024). Global fertility in 204 countries and territories, 1950–2021, with forecasts to 2100: A comprehensive demographic analysis for the global burden of disease study 2021. *The Lancet*, 403(10440), 2058-2099. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(24\)00550-6](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(24)00550-6)

- Halliday, M. A. K., & Matthiessen, M. I. M. (2014). *Halliday's introduction to functional grammar* (4th ed). Routledge.
- Harrison, C. (2003). Visual Social semiotics: Understanding how still images make meaning. *Technical Communication*, 50(1), 46-60. <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=5bfa460a126dbf62dfdf7ccec8dc8d4de0925aa>
- Hawkey, A. (2023). Infertility as a social and public health issue. In P. Liamputtong (Ed.), *Handbook of social sciences and global public health* (pp. 1-19). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-96778-9_102-1
- Hintz, E., & Tucker, R. (2023, September 20). Perceptions of the childfree. *Oxford Research Encyclopedia of Communication*. <https://oxfordre.com/communication/view/10.1093/acrefore/9780190228613.001.0001/acrefore-9780190228613-e-1449>
- Jewitt, C., & Oyama, R. (2001). Visual meaning: A social semiotic approach. In T. Van Leeuwen, & C. Jewitt (Eds.), *Handbook of Visual Analysis* (pp. 134-136). Sage.
- Jones, C. (2019). Intersex, infertility and the future: Early diagnoses and the imagined life course. *Sociology of Health & Illness*, 42(1), 143-156. <https://doi.org/10.1111/1467-9566.12990>
- Kanchanachittra, M. (2018, April 23). *Saw Thai Gaem Daeng Mi But Phuea Chat* [Red-cheeked Thai women bearing children for the nation]. Prachakorn. <https://www.theprachakorn.com/newsDetail.php?id=74>
- Kittichatphornphat, W. (2017, February 9). *Khit hai di kon cha mi luk phuea chat* [Consider carefully before deciding to have children for the sake of the nation]. The Momentum. <https://themomentum.co/momentum-feature-have-children-for-national/>
- Kress, G., & Van Leeuwen, T. (2006). *Reading images* (2nd ed). Routledge.
- Narrod, M. (2020). The lived experience of lesbian pregnancy and childbirth in Chicago. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*, 49(6), S9-S10. <https://doi.org/10.1016/j.jogn.2020.09.019>
- Panpothong, N. (2022). *Wa-tha-kam wi-khro choeng wi-phak tam naew-thang pha-sa-sat: Naew-khit lae kan nam ma suek-sa wa-tha-kam nai pha-sa thai* [Critical discourse analysis from a linguistic perspective: Concepts and the application in studying Thai discourse] (2nd ed.). Academic Publication Project, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.

- Punkasirikul, P. (2018). Multimodal critical discourse analysis: Basic, concepts, approaches, applications, and reflections on analyzing Thai language texts. *KKU International Journal of Humanities and Social Sciences*, 8(1), 31-59. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/kkuij/article/view/109841>
- Saeng-in, S. (2023). Linguistics and semiotics strategies for construction the ideology of sadness in "broken-heart quote memes". *Journal of Language and Linguistics*, 41(2), 168-194. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/joling/article/view/262487>
- Similarweb LTD. (2025, January 1). *Top websites ranking*. Similarweb. <https://www.similarweb.com/top-websites/thailand/computers-electronics-and-technology/search-engines/>
- Sresunt, S. (2018). *On critical: Discourse analysis*. Sommut.
- ThaiHealth Official. (2017, February 9). 'Saw Thai Gaem Daeng' jung jai kon thai mi luk ['Red-cheeked Thai people' encourages Thai people to have children]. ThaiHealth Promotion Foundation. <https://www.thaihealth.or.th/สาวไทยแก้มแดง-จูงใจคนใจ>
- Thaiubun, D. (2009). *Tak-sa kan khian pha-sa-Thai* [Thai Writing Skills] (6th ed). Chulalongkorn University Press.
- Sriporn, W., & Pilueang, N. (2024). Social support fertility expectation and stress of infertile person. *Journal of Interdisciplinary Innovation Review*, 7(3), 100-113. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jidir/article/view/269658>
- Traijakvanich, N., & Rojjanaprapayon, R. (2020). Ideologies in Thai politics. *Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology (Humanities and Soical Sciences)*, 6(2), 415-428. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/svittj/article/view/241211>
- Utamidewi, W., Widjanarko, W., Abidin, Z., & Nayiroh, L. (2022). When spouse decide to be childfree: Are they happy without child? *Proceeding 2nd International Conference on Communication Science (ICCS 2022)*, 2(1), 915-924. <https://proceeding.unram.ac.id/index.php/iccs/article/view/118>
- Van Dijk, T. A. (2000). *Ideology: A multidisciplinary approach*. Sage.
- Van Dijk, T. A. (2009). *Society and discourse: How social contexts influence text and talk*. Cambridge University Press.
- Van Dijk, T. A. (2012). Discourse and knowledge. In J. P. Gee, & M. Handford (Eds.), *The Routledge handbook of discourse analysis* (pp. 587-603). Routledge.

- Wongwattana, U. S. (2022). *Wai-ya-kon Thai choeng sue-san: Kan wi-khro naew pha-sa-sat-na-ti-ni-yom-choeng-baeb-lak* [Communicative Thai Grammar: A Linguistic Analysis Based on Functional-Typological Approach]. Naresuan University.
- Yang, S. (2021). A systemic functional study of the system of modality in chinese. *Sage Open*, 11(3). <https://doi.org/10.1177/21582440211040075>